

บทที่ 3

พฤติกรรมผู้บริโภค

3.1 ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility Theory)

เป็นทฤษฎีที่อธิบายว่าผู้บริโภคจะตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าอย่างไรด้วยเงินจำนวนจำกัด และ ณ ระดับราคาสินค้าระดับหนึ่ง นั่นคือ ผู้บริโภคจะจับจ่ายให้สอยเงินซื้อสินค้าจำนวนเท่าใด และถ้าหากเข้ามายังเดียวกันนี้ เป็นต้องเลือกใช้เงินเพื่อซื้อสินค้ามากกว่า 1 ชนิด เนื่องจากจะจัดสรรการใช้เงินอย่างไร เพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุด

ข้อสมมุติ (Assumptions)

1. ผู้บริโภคสามารถบอกรความพอใจของมาเป็นหน่วยนับได้ (เรียกว่า Util) เช่น ตัวมีหนึ่ง แก้ว ให้ความพอใจเท่ากับ 10 หน่วย (utils)
2. อารถประโยชน์ในการบริโภคสินค้านิดหนึ่งเป็นอิสระจากการบริโภคสินค้านิดอื่น (เช่น การรับประทานส้ม ไม่ทำให้ความพอใจในการรับประทานก๋วยเตี๋ยวเปลี่ยนไป)
3. ผู้บริโภคทุกคนมีความรู้อย่างสมบูรณ์เกี่ยวกับข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจใช้จ่ายเงิน

3.2 กฎการลดน้อยลงของอรรถประโยชน์ (Law of Diminishing Marginal Utility)

เมื่อผู้บริโภคได้บริโภคสินค้านิดใดนิดหนึ่งเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อารถประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าเพิ่มแต่ละหน่วย จะลดลงตามลำดับ"

อรรถประโยชน์รวม(Total Utility: TU) คือ อารถประโยชน์ทั้งหมด(ความพอใจทั้งหมด) ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าจำนวนหนึ่ง เช่น ส้มลูกที่ 1 – ลูกที่ 3 รวมเป็นส้มจำนวน 3 ลูก

อรรถประโยชน์เพิ่ม (Marginal Utility: MU)

หมายถึง อารถประโยชน์ หรือ ความเพิ่มพอยิ่งที่ผู้บริโภคได้รับเพิ่มขึ้นจากการบริโภคสินค้าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย

$$MU = \Delta TU / \Delta X$$

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า Total Utility(TU) ก็คือ ผลรวมของ MU ที่ได้จากการบริโภคสินค้า หน่วยแรกจนถึงหน่วยที่ n

$$TU = \sum_{i=1}^n MU_i \quad \text{และ } \text{ณ } \text{จุด } MU = 0 \quad TU \text{ is max}$$

ตารางที่ 3.1
แสดงการลดประਯุชน์ทั้งหมดและการลดประਯุชน์เพิ่ม

การบริโภค	TU_A	MU_A	TU_B	MU_B
0	0	0	0	0
1	12	12	8	8
2	21	9	15	7
3	29	8	21	6
4	33	4	26	5
5	36	3	28	2
6	37	1	28	0
7	37	0	25	-3
8	32	-5	23	-2

3.3 คุณภาพของผู้บริโภค(Consumer Equilibrium)

หมายถึง ระดับความพึงพอใจสูงสุดที่ผู้บริโภคได้รับจากการซื้อสินค้าจำนวนหนึ่ง ณ ระดับรายได้และราคา ระดับหนึ่ง (แต่ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ราคา สินค้า งบประมาณ ดุลยภาพของผู้บริโภคอาจเปลี่ยนแปลงได้) ซึ่งพิจารณาได้ 3 กรณี ดังนี้

ก. มีรายได้จำกัดและซื้อสินค้า 1 ชนิดโดยสินค้าทุกหน่วยมีราคาเท่ากัน

ผู้บริโภคจะเลือกซื้อสินค้าแต่ละหน่วย โดยการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่ได้กับที่ต้องเสียไปจากการซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย

ถ้าความพึงพอใจที่ได้รับเพิ่ม(อրรถประโยชน์เพิ่ม: MU)ของสินค้าในแต่ละหน่วยที่ซื้อ ยังมีค่ามากกว่า MU ของเงินที่จ่ายซื้อสินค้านั้น ผู้บริโภคก็จะยังซื้อสินค้านั้นไปเรื่อยๆ

เมื่อได้ก็ตามที่ MU ของสินค้าน่วยที่จะซื้อเพิ่มขึ้นมีค่าเท่ากับ MU ของเงินที่จะซื้อสินค้าหน่วยนั้น หรือเท่ากับราคาวงสินค้านั้น นั่นคือ

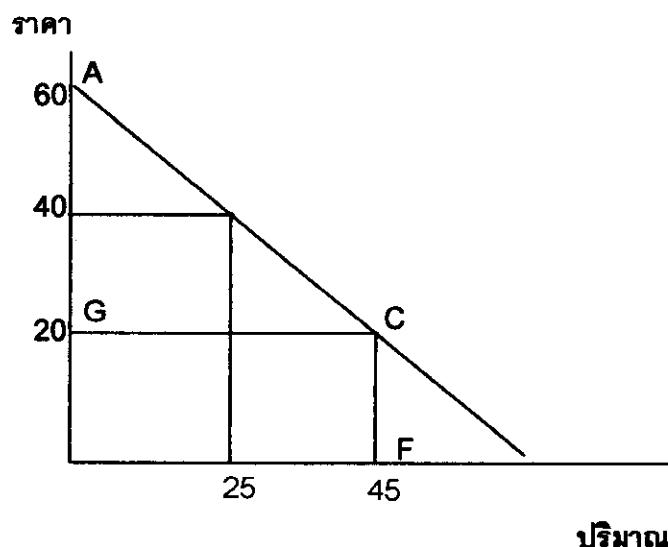
$$MU_{\text{ของสินค้า}} = MU_{\text{ของเงิน หรือ }} MU_x = P_x$$

ผู้บริโภคก็จะหยุดการซื้อสินค้านั้นไว้ ณ จำนวนที่ทำให้ $MU_x = P_x$ และผู้บริโภคจะได้รับความพึงใจสูงสุด

การที่ผู้บริโภคซื้อสินค้าแต่ละหน่วยโดยได้รับ MU ของสินค้านั้น มากกว่า MU ของเงินที่จ่ายไปในการซื้อ แสดงว่า ผู้บริโภคได้รับความพึงใจจากสินค้ามากกว่าความพึงใจของเงินที่เสียไปในการซื้อสินค้า แสดงว่า เกิดส่วนเกินของผู้บริโภค (Consumer Surplus)

CONSUMER SURPLUS หมายถึง

- อรรถประโยชน์ทั้งหมดที่ผู้บริโภคได้รับเพิ่มขึ้นมากกว่าจำนวนเงินที่จ่ายเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้สินค้าเพิ่มขึ้นจำนวนหนึ่ง
- ส่วนแตกต่างระหว่างราคาที่ผู้บริโภคจ่ายจริงกับราคาที่ผู้บริโภคยินดีที่จะจ่าย เพื่อให้ได้สินค้านั้น

ขอบเขตเส้นอุปสงค์แสดงราคาสูงสุดที่ผู้ซื้อต้องจ่าย ถ้าหากขาดของสินค้าเท่ากับ 20 บาท จำนวนเงินที่ผู้ซื้อจ่ายจริงเมื่อต้องการซื้อสินค้าจำนวน 45 หน่วย เท่ากับ $\square$ OGCF แต่ผู้ซื้อต้องจ่ายเท่ากับ พื้นที่ OACF ($= \Delta GAC + \square OGCF$)

แสดงว่าผู้บริโภค ได้รับผลกระทบโดยชนิดทั้งหมดเกินกว่าจำนวนเงินที่จ่ายไปในการซื้อสินค้า เรียกว่า ส่วนเกินผู้บริโภค ซึ่งเท่ากับ ΔGAC

๑. มีรายได้จำกัดและสินค้านำมาชนิดมีราคาเท่ากัน

ผู้บริโภคจะจ่ายเงินซื้อสินค้าที่ให้ MU สูงก่อน ซึ่งไปเรื่อยๆ จน MU ของสินค้าชนิดแรกเท่ากับ MU ของสินค้าชนิดที่ 2 ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนกระทั่ง MU ของสินค้าแต่ละชนิดเท่ากันและเงินที่มีอยู่หมดพอดี นั่นคือ

$$MU_A = MU_B = MU_C = \dots = k$$

ตารางที่ 3.2

การบริโภค	MU_x	MU_y
1	40	30
2	36	29
3	32	28
4	28	27
5	24	26
6	20	25
7	12	24
8	4	20

สมมติมีเงินอยู่ 12 บาท ราคาของ A และ B เท่ากับ 1 บาท

จะซื้อสินค้า A จำนวน 5 หน่วย และซื้อสินค้า B จำนวน 7 หน่วย

ซึ่งเป็นจำนวนที่ $MU_A = MU_B = 24$ และเงินที่มีอยู่หมดพอดี

ค. มีรายได้จำกัดและสินค้าหลายชนิดและมีราคาไม่เท่ากัน

ในกรณีนี้ จะนำเอา MU ของสินค้าแต่ละชนิดมาเปรียบเทียบกันไม่ได้ เพราะ ผลกระทบประโยชน์ที่ได้รับเทียบกับเงินที่ต้องจ่ายไปไม่เท่ากัน จำเป็นต้องปรับราคาให้เท่ากันก่อน

ในกรณีนี้ ผู้บริโภคจะได้รับความพึงใจสูงสุด (หรืออยู่ในภาวะดุลยภาพ) เมื่อผู้บริโภค จัดสรรงเงินรายได้ที่มีอยู่ซึ่งสินค้าแต่ละชนิดจนกว่าจะทั้ง

$$\frac{MU_A}{P_A} = \frac{MU_B}{P_B} = \dots = \frac{MU_N}{P_N} = k$$

ตารางที่ 3.3

จำนวนสินค้า	เมื่อ $P_A = 180$		เมื่อ $P_B = 10$		เมื่อ $P_B = 8$
	MU_A	MU_A/P_A	MU_B	MU_B/P_B	
1	1,200	6.6	80	8	10
2	900	5.0	70	7	8.75
3	600	3.3	60	6	7.5
4	300	1.6	50	5	6.25
5	0	0	40	4	5
6	-100	-0.5	30	3	3.75
7	-300	-1.6	20	2	2.5

จากตารางข้างบน ถ้าผู้บริโภค มีเงินอยู่เพียง 400 บาทในการซื้อสินค้า A และสินค้า B โดยสินค้า A มีราคาเท่ากับ 180 บาท/หน่วย และสินค้า B มีราคาเท่ากับ 10 บาท/หน่วย เขายังซื้อ สินค้าทั้งสองอย่างไว้จึงจะได้รับความพึงใจสูงสุด เนื่องจากราคาสินค้าทั้งสองชนิดนี้มีราคาไม่เท่ากัน ดังนั้นในการเปรียบเทียบ ผลกระทบประโยชน์เพิ่ม (MU) จะต้องปรับราคาสินค้าให้เท่ากัน เสียก่อน นั่นคือ คำนวนหาค่า MU_A/P_A และ MU_B/P_B

ผู้บริโภคจะได้รับความพอใจสูงสุดจากการใช้เงินที่มีอยู่ 400 บาทในการซื้อสินค้าทั้งสองในจำนวนดังต่อไปนี้

ซื้อสินค้า A จำนวน 2 หน่วย สินค้า B จำนวน 4 หน่วย รวมเป็นเงินเท่ากับ

$$(2 \times 180) + (4 \times 10) = 400 \text{ บาท} \quad \frac{MU_A}{P_A} = \frac{MU_B}{P_B} = 5$$

3.4 การใช้ทฤษฎีอรรถประโยชน์ทางเส้นอุปสงค์ต่อราคา

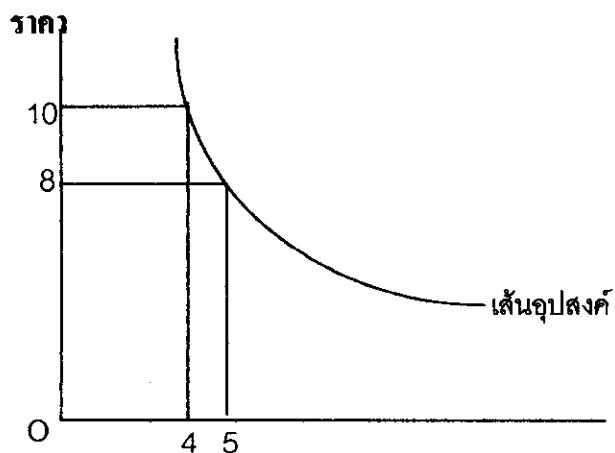
อุปสงค์ต่อราคา (Price Demand) หมายถึงปริมาณเสนอซื้อสินค้านะระดับราคาต่างๆ เมื่อกำหนดให้สิ่งอื่นๆ คงที่ โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่าง ปริมาณเสนอซื้อ และ ราคาเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ความสัมพันธ์ดังกล่าวเราเรียกว่า กฎของอุปสงค์ เป็นความสัมพันธ์ที่สืบเนื่องมาจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่พยายามแสวงหาความพอใจสูง

จากตารางข้างบนนี้ ถ้าหากราคาของสินค้า B ลดลง เป็น 8 บาทต่อหน่วย ผู้บริโภคจะเปลี่ยนแปลงจำนวนการซื้อสินค้าทั้งสองชนิดเพื่อให้ได้รับอรรถประโยชน์สูงสุด นั่นคือ ผู้บริโภคจะซื้อสินค้า A จำนวน 2 หน่วย และสินค้า B จำนวน 5 หน่วย รวมเป็นเงินเท่ากับ $(2 \times 180) + (5 \times 8) = 400$ บาท นั่นคือ

$$\frac{MU_A}{P_A} = \frac{MU_{B1}}{P_{B1}} = 5$$

นำมาสรุปเป็นตารางอุปสงค์ซึ่งแสดงการเปลี่ยนแปลงในปริมาณซื้อสินค้าของผู้บริโภคเมื่อราคัสินค้า เปลี่ยนแปลงไปได้ดังนี้

ราคาสินค้า B	ปริมาณซื้อสินค้า B
10	4
8	5

รูปที่ 3.2

3.5 ข้อบกพร่องของทฤษฎีอุตสาหกรรมประโยชน์

- เป็นการยกเว้นที่จะวัดความพอใจของมาเป็นหน่วยได้ และในสินค้าชนิดเดียวกันของผู้บริโภคแต่ละคนก็เปรียบเทียบความพอใจได้ยาก
- ผู้บริโภคแม้จะเลือกซื้อสินค้าต่างๆด้วยความเดียดเชินโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบของผลิตภัณฑ์อื่นๆ
- อุตสาหกรรมประโยชน์จากสินค้าแต่ละชนิดมักมีความสัมพันธ์กัน

สรุป ทฤษฎีนี้นำใช้ในทางปฏิบัติได้ยาก แต่สาระของทฤษฎีมีส่วนช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภคได้ และนำไปสู่ทฤษฎีใหม่ที่อธิบายถึงพฤติกรรมผู้บริโภค นั่นคือ ทฤษฎีเส้นความพอใจที่เท่ากัน (Indifference Curve Theory)

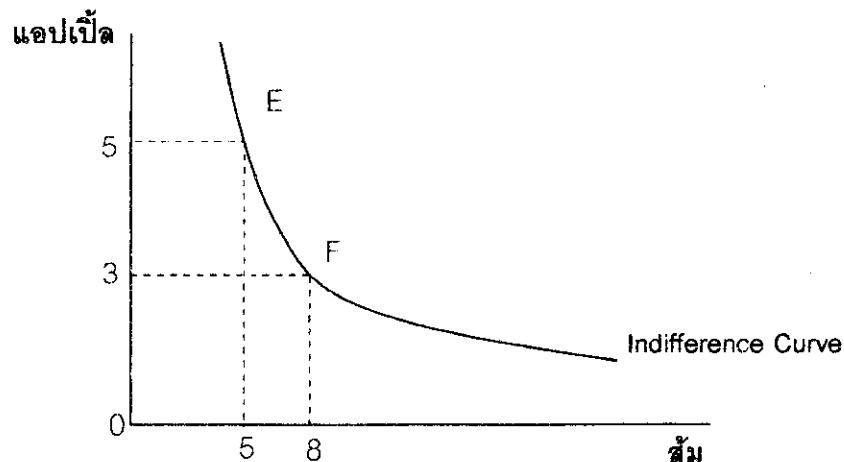
3.6 ทฤษฎีเส้นความพึงพอใจ (INDIFFERENCE CURVE THEORY)

เป็นทฤษฎีที่อธิบายความพึงพอใจในการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคโดยการนับลำดับที่

ข้อสมมุติ (ASSUMPTIONS)

1. ผู้บริโภคสามารถเปรียบเทียบและเรียงลำดับความพึงพอใจในกลุ่มต่าง ๆ ของจำนวนสินค้าแต่ละชนิด (โดยไม่คำนึงถึง COST)
2. ความพึงพอใจของผู้บริโภคสามารถส่งผ่านไปได้ (TRANSITIVE) หมายความว่า ถ้าผู้บริโภคชอบกลุ่ม A มากกว่า B และชอบ B มากกว่า C ก็แสดงว่า ผู้บริโภคชอบ A มากกว่า C
3. ผู้บริโภคยอมพอใจในสินค้าที่มีจำนวนมากกว่าสินค้าที่มีจำนวนน้อย

เส้นความพึงพอใจ (INDIFFERENCE CURVE) เป็นเส้นที่แสดงจำนวนต่าง ๆ ของสินค้า 2 ชนิดที่ให้ความพึงพอใจเท่ากันแก่ผู้บริโภค (หมายความว่าผู้บริโภคไม่รู้สึกแตกต่างในการที่จะเลือกสินค้า 2 ชนิดในจำนวนต่างๆ)

รูปที่ 3.3

จากรูปที่ 3.3 จุด E แสดงจำนวนการบริโภคสัม 5 ลูกกับ แอดเบี้ล 5 ลูก และ จุด F แสดงจำนวนการบริโภคสัม 8 ลูกกับ แอดเบี้ล 3 ลูก ซึ่งให้ความพอยู่ที่เท่ากันเพราะจุด E และ จุด F อยู่บนเส้นความพอยู่ที่เท่ากันเส้นเดียวกัน

3.7 มักษณะสำคัญของเส้น IC

1. เป็นเส้นที่ลาดลงจากข่ายมาทางขวา แสดงให้เห็นว่า สินค้าทั้ง 2 อย่างใช้ทดแทนกันได้ ตั้งนั้นผู้บริโภคจะสามารถมีระดับความพอยู่ที่เท่ากันได้จากการลดการบริโภคสินค้าชนิดหนึ่งลง แล้วเพิ่มการบริโภคสินค้าอีกชนิดหนึ่ง

2. เส้น IC จะไม่ตัดกันเพราะทุก ๆ จุดบนเส้น IC เตียงกัน แสดงความพอยู่ที่เท่ากัน เส้น IC ที่สูงกว่า แสดงความพอยู่ที่มากกว่า

3. เส้น IC เป็นเส้นโค้งเข้าหาจุด Origin เป็นการแสดงว่าสินค้าทั้ง 2 ทดแทนกันได้ใน สมบูรณ์ และอัตราการทดแทนกันของสินค้าทั้ง 2 มีลักษณะลดลงเรื่อย ๆ (Diminishing Marginal Rate of Substitution)

อัตราการบริโภคทดแทนกัน (Marginal Rate of Substitution : MRS) หมายถึง จำนวนสินค้าชนิดหนึ่งที่ผู้บริโภคยอมเสียสละบริโภคชนิดหนึ่งเพื่อแลกกับการได้บริโภคสินค้าอีกชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้น 1 หน่วย และได้รับความพอยู่ที่เดิม

$$MRS_{X_1 \text{for} X_2} = \frac{\Delta X_2}{\Delta X_1} \quad \text{หรือ}$$

$$MRS_{X_2 \text{for} X_1} = \frac{\Delta X_1}{\Delta X_2}$$

MRS จะมีค่าติดลบเสมอ เพราะเมื่อผู้บริโภคบริโภคสินค้าชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคจะต้องลดการบริโภคสินค้าอีกชนิดหนึ่งลงเพื่อให้ได้รับความพอยู่ที่เดิม นอกจากนั้น MRS ยังแสดงถึงความลาดชัน (slope) ของเส้นความพอยู่ที่เท่ากันอีกด้วย

ตารางที่ 3.3
แสดงอัตราการบริโภคทดแทนกันระหว่างสินค้า A และสินค้า B

การบริโภคสินค้า A	การบริโภคสินค้า B	$MRS_{A,B}$	$MRS_{B,A}$
15	0	-	-
10	1	-1/5	-5/1
6	2	-1/3	-3/1
3	3	-1/4	-4/1
1	4	-1/3	-3/1
0	5	-1/1	-1/1

เส้นงบประมาณหรือเส้นราคา(Budget Line หรือ Price Line) คือ เส้นที่แสดงจำนวนต่างๆของสินค้า 2 ชนิด ซึ่งสามารถซื้อได้ด้วยเงินจำนวนหนึ่ง ณ ระดับราคาระดับหนึ่ง (แต่อาจให้ความพอใจที่แตกต่างกัน)

สมมุติว่าราคาของสินค้า A เท่ากับ 10 บาทต่อหน่วย และราคาของสินค้า B เท่ากับ 20 บาทต่อหน่วย และผู้บริโภคเมื่ออยู่เพียง 100 บาท ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้า A และสินค้า B ได้ในจำนวนต่าง ๆ กันภายในวงเงิน 100 บาท ดังตารางที่ 3.4

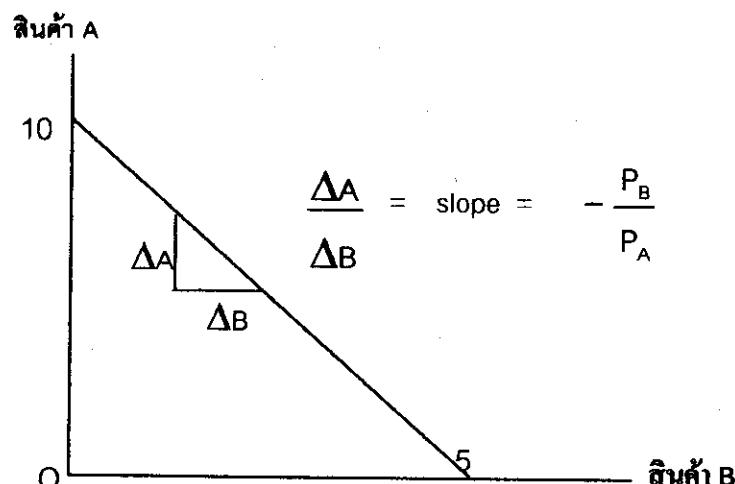
ตารางที่ 3.4
(กำหนดให้ $P_A = 10$ /หน่วย $P_B = 20$ บาท/หน่วย)

สินค้า A	สินค้า B	จำนวนเงิน
0	5	100
2	4	100
4	3	100
6	2	100
8	1	100
10	0	100

เข้าสู่การนิ่มๆแสดงความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ในรูปของสมการงบประมาณได้ดังนี้

$$\text{งบประมาณที่มีอยู่} = P_A \cdot A + P_B \cdot B$$

ถ้าเรานำเอาตัวเลขในคอลัมน์ที่ 1 และคอลัมน์ที่ 2 ของตารางที่ 3.4 มาพล็อต กราฟ จะได้เส้นงบประมาณมีลักษณะเป็นเส้นตรงลดลงจากซ้ายมือมาทางขวา มีอ้อ (downward sloping) มีค่าความลาดชันติดลบ

รูปที่ 3.4

ถ้าผู้บริโภคใช้เงินทั้งหมดซื้อสินค้า A เพียงอย่างเดียวจะได้สินค้า A จำนวนเท่ากับ (จำนวนเงินทั้งหมด / ราคาของสินค้า A) = Budget/ P_A = 100/10 = 10 หน่วย ซึ่งคือค่า intercept ของแกนตั้ง ในทำนองเดียวกันถ้าผู้บริโภคใช้เงินทั้งหมดซื้อสินค้า B เพียงอย่างเดียวจะได้สินค้า B จำนวนเท่ากับ (จำนวนเงินทั้งหมด / ราคาของสินค้า B) = Budget/ P_B = 100/20 = 5 หน่วย ซึ่งคือค่า intercept ของแกนนอน

ดังนั้นค่าความลาดชันของเส้นงบประมาณจึงมีค่าเท่ากับ

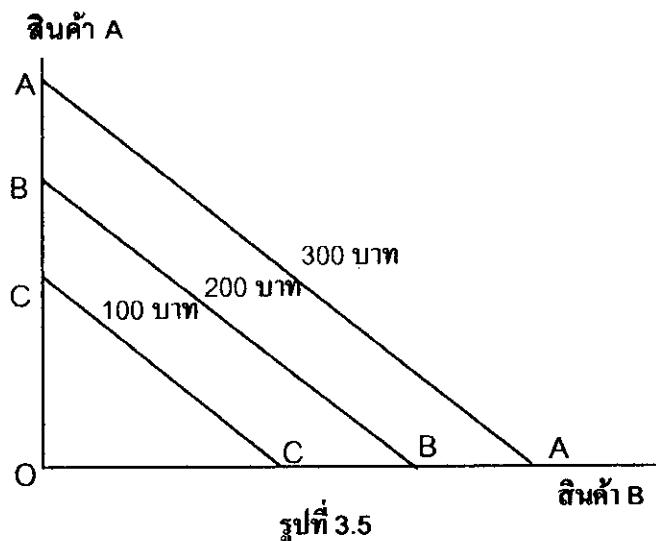
$$\text{Slope} = \frac{\text{แกนตั้ง}}{\text{แกนนอน}} = -\frac{\text{Budget} / P_A}{\text{Budget} / P_B} = -\frac{P_B}{P_A}$$

การเปลี่ยนแปลงในเส้นงบประมาณ

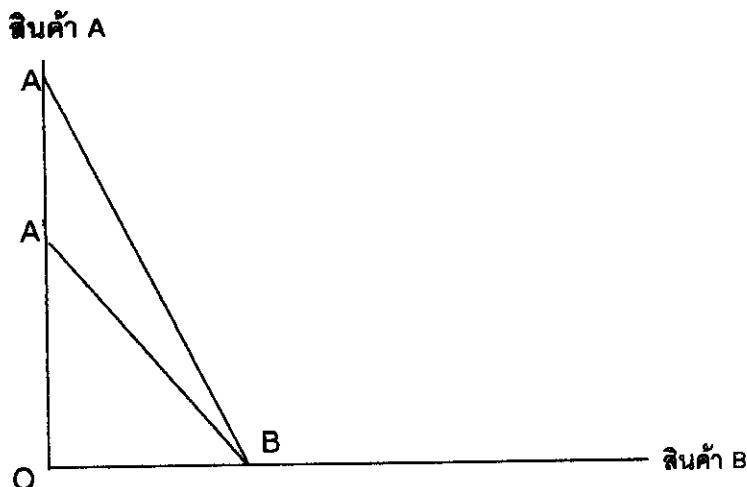
เส้นงบประมาณสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงในรายได้ของผู้บริโภค
2. การเปลี่ยนแปลงในราคาของสินค้า

ถ้ารายได้ของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปโดยที่ราคาของสินค้าไม่เปลี่ยน จะทำให้เส้นงบประมาณเคลื่อนย้ายไปทั้งเส้น (Shift) โดยนานกับเส้นเดิม การเพิ่มขึ้นในรายได้ของผู้บริโภค ทำให้เส้นงบประมาณเคลื่อนย้ายไปทางขวามือของเส้นเดิมและนานกับเส้นเดิม (นั่นคือ ค่าความลาดชันเท่าเดิม) เช่น จากเส้น CC เป็นเส้น BB หรือเป็นเส้น AA

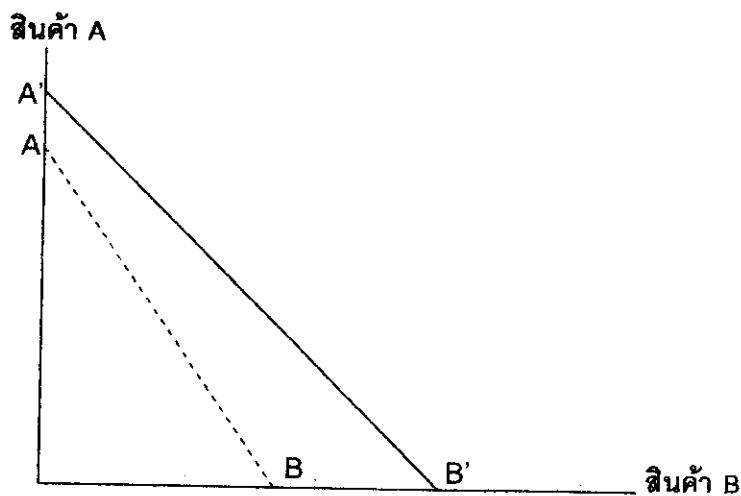

ถ้าราคาของสินค้านิดหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปโดยที่ราคาของสินค้าอีกชนิดหนึ่งคงที่และรายได้ของผู้บริโภคก็ไม่เปลี่ยนแปลง จะทำให้เส้นงบประมาณเคลื่อนย้ายโดยที่ค่า intercept ของแกนที่แสดงถึงสินค้าที่ราคาไม่เปลี่ยนจะมีค่าเท่าเดิม ในขณะที่ค่า intercept ของแกนที่แสดงสินค้าที่ราคาเปลี่ยนแปลง จะมีค่าเปลี่ยนไป เช่น ถ้าราคาของสินค้า A เพิ่มขึ้นโดยราคาของสินค้า B คงที่ เส้นงบประมาณเปลี่ยนจากเส้น AB เป็นเส้น A'B' ดังรูปที่ 3.6

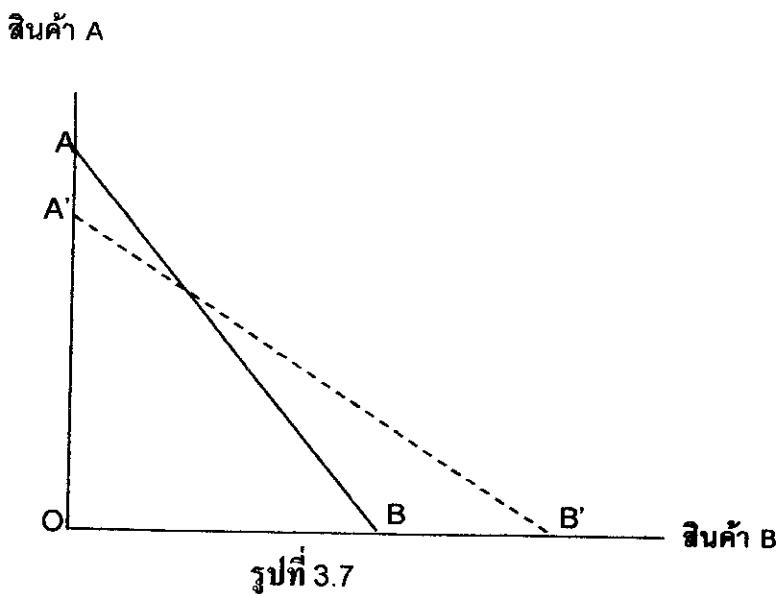
รูปที่ 3.6

ถ้าราคาของสินค้าทั้งสองชนิดหนึ่งเปลี่ยนแปลงแต่ในสัดส่วนที่แตกต่างกันหรือในทิศทางที่แตกต่างกัน โดยที่รายได้ของผู้บริโภคไม่เปลี่ยนแปลง จะทำให้เส้นงบประมาณเคลื่อนย้ายไปทั้งเส้นแต่จะไม่ขนานกัน (นั่นคือ ค่าความลาดชันจะเปลี่ยนไป) เช่น จากเส้น AB เป็นเส้น A'B' (ดูรูปที่ 3.7 และ รูปที่ 3.8)

รูปที่ 3.7

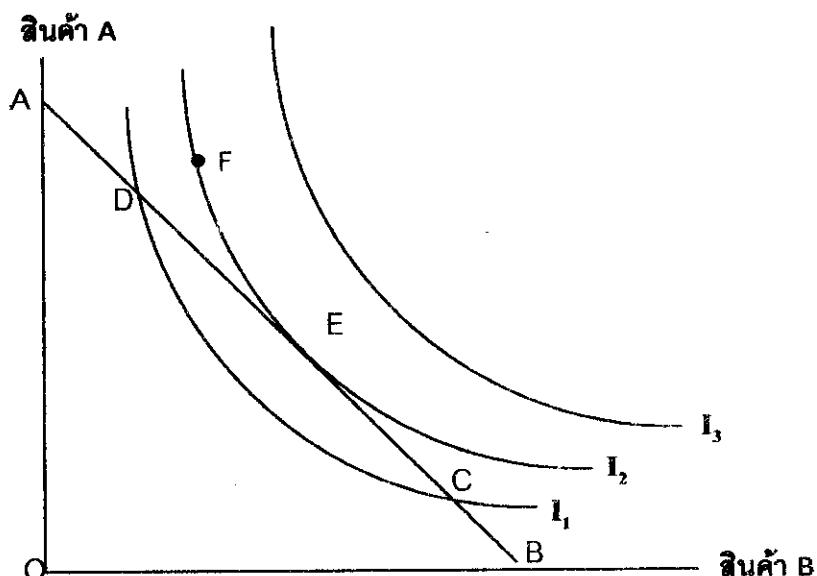
ราคากลางของสินค้า A และของสินค้า B ลดลง
แต่ราคากลางของสินค้า B ลดลงเป็นสัดส่วนมากกว่าราคากลางของสินค้า A

ราคากลางของสินค้า A เพิ่มขึ้น และราคากลางของสินค้า B ลดลง

3.8 คุณภาพของผู้บริโภค

ผู้บริโภคจะได้รับความพอยิ่งสูดจากการซื้อสินค้า A และสินค้า B จำนวนเท่าไรจากเงินรายได้ ให้นำเข้าเส้นความพอยิ่งที่เท่ากันหลายเส้นและเส้นงบประมาณมอยู่ในรูปเดียวกัน จากรูปที่ 3.8 เส้น I_1 , I_2 , I_3 คือ เส้นความพอยิ่งที่เท่ากัน เส้น I_2 เป็นเส้นที่แสดงระดับความพอยิ่งกว่าเส้น I_1 และ เส้น I_3 เป็นเส้นที่แสดงระดับความพอยิ่งกว่าเส้น I_2 เส้นงบประมาณคือ เส้น AB

รูปที่ 3.8

จำนวนสินค้า A และสินค้า B ที่ผู้บริโภคสามารถซื้อได้ตามจำนวนเงินที่มีอยู่ (แสดงโดยเส้นงบประมาณ AB) คือ จุดต่าง ๆ ที่อยู่บนเส้นงบประมาณ AB และในขณะเดียวกันผู้บริโภคก็ต้องการได้รับความพอยิ่งมากที่สุดเท่าที่สามารถเป็นไปได้ตามรายได้ที่มีอยู่ คือ จำนวนของสินค้า A และสินค้า B ที่อยู่ตรงจุดสมดุลระหว่างเส้นความพอยิ่งที่เท่ากันกับเส้นงบประมาณ คือ จุด E

ถ้าผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าทั้งสองชนิด ตามจำนวนที่แสดงโดยจุด C หรือ จุด D เส่งว่าผู้บริโภคได้รับความพอยิ่งน้อยกว่าที่จุด E จากเงินรายได้เท่ากัน

ถ้าผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าทั้งสองชนิด ตามจำนวนที่แสดงโดยจุด F แสดงว่าผู้บริโภคได้รับความพอใจที่สูงกว่าที่จุด E แต่ต้องใช้รายเงินเป็นจำนวนที่มากกว่ารายได้ที่ผู้บริโภคเมื่อยังดึงนั้น ผู้บริโภคจะได้รับความพอใจสูงสุดจากการใช้เงินรายได้ที่มีอยู่ทั้งหมด หรือ ดุลยภาพของผู้บริโภคจะอยู่ณ ตรงที่

- จุดสัมผัสระหว่างเส้นความพอใจที่เท่ากัน กับ เส้นงบประมาณ
- ปริมาณของสินค้าทั้งสองชนิดซึ่งค่า Slope ของเส้นทั้งสองเท่ากัน
- Marginal Rate of Substitution (MRS) เท่ากับ อัตราส่วน(ตัดสูตร)ระหว่าง ราคาของสินค้าทั้งสอง

$$MRS_{X_1 \text{ for } X_2} = -\frac{P_{X_1}}{P_{X_2}}$$

หรือ

$$MRS_{X_2 \text{ for } X_1} = -\frac{P_{X_2}}{P_{X_1}}$$

3.9 การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของผู้บริโภค

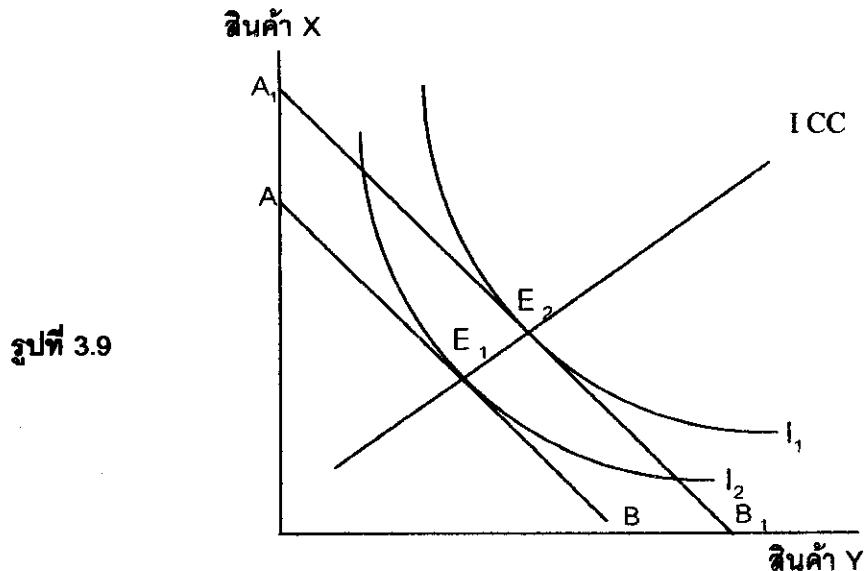
ดุลยภาพของผู้บริโภคจะเปลี่ยนแปลงได้ถ้า

- รายได้ที่แท้จริงของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป
- ราคางานค้าชนิดใดชนิดหนึ่งเปลี่ยนแปลงโดยรายได้คงที่

(1) เมื่อรายได้ที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงไป

รายได้ที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงไปอาจเกิดจากราคางานค้าคงที่แต่รายได้ที่เป็นตัวเงิน (money income) เปลี่ยนแปลง หรือ อาจเกิดจากราคางานค้าเปลี่ยนแปลงแต่รายได้ที่เป็นตัวเงิน (money income) ไม่เปลี่ยนแปลง

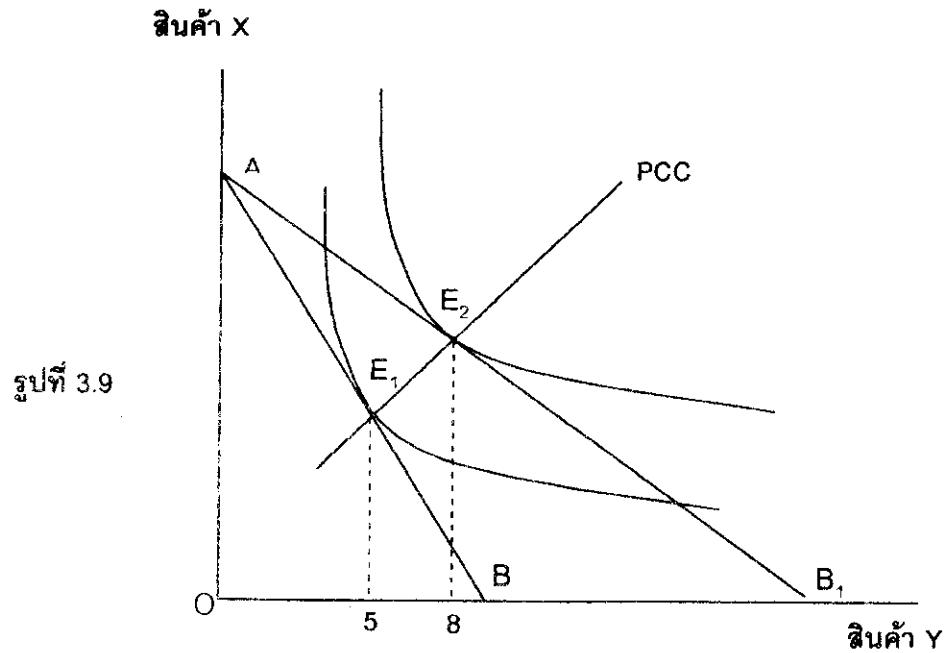
ไม่ว่ารายได้ที่แท้จริงจะเปลี่ยนแปลงเนื่องจากเหตุผลใด ก็จะทำให้เส้นงบประมาณเปลี่ยนแปลงเช่นกัน นั่นคือ เส้นงบประมาณเส้นใหม่เคลื่อนย้ายไปทั้งเส้นโดยจะนานกับเส้นเดิม จากรูปที่ 3.9 ถ้ารายได้ที่แท้จริงเพิ่มขึ้น เส้นงบประมาณจะเคลื่อนย้ายจากเส้น AB เป็นเส้น A₁B₁ ทำให้จุดดุลยภาพเปลี่ยนจากจุด E₁ เป็นจุด E₂ ถ้าเราเขื่อมจุด E₁ และจุด E₂ เข้าด้วยกัน เราจะได้เส้นเชื่อมต่อจุดดุลยภาพ หรือ Income-Consumption Curve: ICC ซึ่งเป็นเส้นแสดงแนวทางการบริโภคอันเนื่องมาจากรายได้เปลี่ยนแปลงไป

รูปที่ 3.9

(2) ราคาสินค้าชนิดหนึ่งเปลี่ยนแปลงแต่ราคาสินค้าอีกชนิดหนึ่งคงที่และรายได้คงที่

ถ้าราคาของสินค้า Y ลดลงจาก 10 บาท/ก.ก. เหลือเพียง 5 บาท/ก.ก. ในขณะที่ราคาของสินค้า X คงที่ แสดงว่าผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าได้จำนวนมากขึ้นด้วยเงินจำนวนเท่าเดิม เส้นงบประมาณจะเคลื่อนย้ายจากเส้น AB เป็นเส้น A₁B₁ จุดดุลยภาพเปลี่ยนจากจุด E₁ เป็นจุด E₂ บริโภคการซื้อสินค้า X และสินค้า Y ก็เปลี่ยนแปลงด้วย ถ้าเราเขื่อมจุด E₁ และจุด E₂ เข้าด้วยกัน เราจะได้เส้นเชื่อมต่อจุดดุลยภาพ หรือ Price-Consumption Curve: PCC ซึ่งเป็นเส้นแสดงแนวทางการบริโภคอันเนื่องมาจากราคาสินค้าชนิดหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป

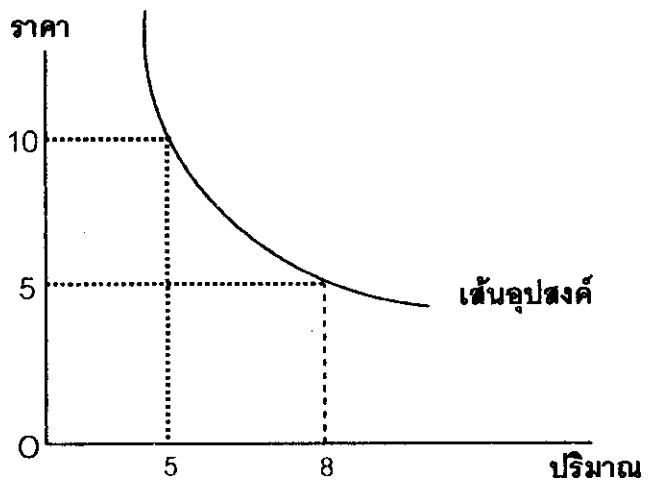

3.10 การหาเส้นอุปสงค์ต่อราคาจากเส้นความพองใจที่เท่ากัน

อุปสงค์ต่อราคา (Price Demand) หมายถึงปริมาณเสนอซื้อสินค้า ณ ระดับราคาต่าง ๆ เมื่อกำหนดให้สิ่งอื่น ๆ คงที่ โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเสนอซื้อและราคาเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ความสัมพันธ์ดังกล่าวเราเรียกว่า กฎของอุปสงค์ เป็นความสัมพันธ์ที่สับเปลี่ยนมาจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่พยายามแสวงหาความพองใจสูงสุด

จากกรณีที่ 2 ข้างต้นนี้ ถ้าหากราคาของสินค้า Y ลดลงจาก 10 บาท เป็น 5 บาทต่อหน่วย ผู้บริโภคก็จะเปลี่ยนแปลงจำนวนการซื้อสินค้าหั้งสองชนิดเพื่อให้ได้รับอัตราประโยชน์สูงสุด ดังนี้

ราคสินค้า Y	ปริมาณซื้อสินค้า Y
10	5
5	8

รูปที่ 3.11

